Pokročilé spektroskopické metody analýzy léčiv Pavel Matějka pavel.matejka@vscht.cz pavel.matejka@gmail.com

VŠCHT Praha

Sylabus předmětu - výchozí

- 1. Principy optické mikro- a nano- spektroskopie
- 2. Infračervená mikro- a nano- spektroskopie
- 3. Ramanova mikrospektroskopie a hrotem zesílená Ramanova spektroskopie
- 4. Povrchem zesílené vibrační spektroskopie a efekt plasmonové rezonance
- 5. Analýza vícesložkových léčiv metodami vibrační spektroskopie
- 6. Detekce aktivních složek a jejich metabolitů metodami optické spektroskopie
- 7. Tvorba knihoven spekter, elektronické databázové systémy
- 8. Využití multivariačních statistických metod při klasifikaci spektrálních dat

9. Využití multivariačních statistických metod při kvantitativní analýze spektrálních dat

10.Spektrometry s vláknovou optikou a in situ analýza

11. Mobilní a přenosné spektrometry

12.Analýza vícesložkových léčiv metodami NMR spektrometrie v roztoku 13.Analýza vícesložkových léčiv metodami NMR spektrometrie v pevné fázi 14.NMR analýza v pevné fázi v nehomogenním magnetickém poli

Schéma hladin

Podstata infračervené absorpce

jednofotonový přechod mezi dvěma vibračními (vibračně-rotačními) stavy molekuly, jejichž energie jsou *E*₁ a *E*₂, vyvolaný interakcí s fotonem dopadajícího záření

$$h_{v_{abs}} = |E_2 - E_1|$$

$$h_{v_{vib}} = |E_2 - E_1|$$
ro fundamentální přechody

Infračervená spektrometrie Podstata infračervené absorpce přechody mezi vibračními (vibračně-rotačními) stavy typy možných přechodů při absorpci IČ záření v rámci jednoho vibračního modu - fundamentální (změna kvantového čísla o jednotku) vyšší harmonické - svrchní tóny - zahrnuto více vibračních modů kombinační

 pevné látky - suspenze s Nujolem, Fluorolube kapalinové kyvety

- tablety s KBr

Přehled technik – molekulová analýza

- Reflexní techniky infračervené spektrometrie – ATR, DRIFT, IRRAS
- Infračervená mikrospektroskopie

ANALYZOVANÉ TYPY MATERIÁLŮ plyny - analýza složení vzduchu v inkubátoru - monitoring vzdušných polutantů - kapaliny, roztoky - analýza olejů analýza vodných roztoků - analýza disperzí práškové vzorky - analýza léčiv, drog, trhavin - analýza rud, hnojiv fázové rozhraní – analýza kůže, dermatologie

Infračervená spektrometrie - instrumentace

Infračervená spektrometrie Oscilující dipólový moment

pohyb molekuly spojený se změnou elektrického dipolového momentu vede k absorpci (nebo k emisi) záření

$$\boldsymbol{p} = \boldsymbol{p}_0 + \left(\frac{\partial \boldsymbol{p}}{\partial \boldsymbol{q}}\right)_0 \boldsymbol{q}$$

p - aktuální dipólový moment
 *p*₀ - dipólový moment v rovnovážné poloze
 q - normální souřadnice vibračního módu

Základní výběrové pravidlo infračervené absorpce

$$\frac{\partial p}{\partial q} \neq 0$$

INTENZITA PÁSŮ ÚMĚRNÁ ZMĚNĚ DIPOLOVÉHO MOMENTU BĚHEM VIBRAČNÍHO POHYBU

The Dipole Change...

- To absorb energy, the DIPOLE must change when the transition occurs
- The intensity of the absorption is proportional to the magnitude of the dipole CHANGE

TYPY VIBRACÍ

VALENČNÍ – ZMĚNA délky vazby/vazeb

» SYMETRICKÁ

» ANTISYMETRICKÁ

TYPY VIBRACÍ

- DEFORMAČNÍ změny úhlů (vazebné úhly, torsní úhly)
 nůžková, kolébavá, kývavá, kroutivá

FT-IR reflexní techniky

- Infračervený paprsek se odráží od fázového rozhraní úplným vnitřním odrazem
- Vzorek musí být v optickém kontaktu s krystalem
- Snímaná informace z povrchové vrstvy vzorku
- Pevné látky prášková forma , případně naředěná IČ transparentní matricí - (KBr)
- Informace z objemu vzorku

- Reflektující vzorek či spíš tenká vrstva na zrcadlovém podkladu
- Informace z tenké (povrchové) vrstvy

- Faktory, které ovlivňují ATR spektrální analýzu POUZE ODRAZ - NIKOLI LOM !

- Vlnová délka infračerveného záření
- Index Iomu IRE a vzorku
- Hloubka průniku
- Efektivní délka dráhy
- Úhel dopadu
- Účinnost kontaktu se vzorkem
- Materiál IRE (ATR krystalu)

Zeslabený totální odraz (ATR)

Chart of Common Crystal Materials

Material	ATR Spectral Range (cm ⁻¹)	<u>Refractive</u> Index	<u>Depth of Penetration (u)</u> (at 45º & 1000 cm ⁻¹)	Uses
Germanium	5,500 - 675	4	0.66	Good for most samples. Strong absorbing samples, such as dark polymers.
Silicon	8,900 - 1,500 & 360-120	3.4	0.85	Resistant to basic solutions.
AMTIR	11,000 - 725	2.5	1.77	Very resistant to acidic solutions.
ZnSe	15,000 - 650	2.4	2.01	General use.
Diamond	25,000 - 100	2.4	2.01	Good for most samples. Extremely caustic or hard samples.

ATR - instrumentace

Single Reflection ATR Plate

3 Reflection ATR Plate (includes 5mm swivel tip)

ATR - instrumentace

MIRacle Pressure Clamps are Pinned-in-Place and Easily Upgraded

MIRacle Digital Clamp Ideal for Controlled Pressure

MIRacle Rotating Clamp Ideal for Cleaning Tip of Debris

MIRacle Viewing Clamp Ideal for Placing Fibers or Crystals

MIRacle High-Pressure Clamp – Ideal for Routine Sampling

MIRacle Micrometer Clamp – OK for Low Pressure Applications

Slide 12

Sample should completely cover the ZnSe Crystal indicated with the arrow below.

Slide 13

Be sure that the press is rotated completely to the lowestlevel.

ATR - instrumentace

HATR Accessory in-compartment HATR for liquid and solid samples

Zeslabený totální odraz (ATR)

Scheme of the Circle ATR Cell

ATR/IR průtočná cela germaniový a ZnSe krystal

Attenuated Total Reflection (ATR)

ATR Spectra

FTIR spectrum of cleansing lotion on human forearm – using the HATRPlus with flat plate Ge crystal.

Attenuated Total Reflection (ATR) ATR Spectra of Rubber – Diamond vs Germanium IRE

Refractive indexes: Ge=4

Diamond=2.4

Spekulární vs. Difusní Reflexe

Specular and Diffuse Reflection

ERS

Reflexní techniky

-DRIFT

-rychlé měření práškových vzorků
nízká opakovatelnost dat
složitý fyzikální popis jevu
tvar částic, "zhutnění" vzorku
index lomu částic
reflektivita a absorpční vlastnosti částic

Diffuse Reflection

Experimental Setup

Large and Small Sample Cups

Diffuse Reflection Experimental Setup – Different Geometry

Diffuse Reflection

IR Spectra of CaCO₃

Diffuse Reflection

IR Spectra of 1,2-Bis(diphenyl phosphino)ethane

T Armaroli et al. Oil & Gas Science and Technology – Rev. IFP, 59 (2004), 215.

Figure 4: Spectra of Azobenzene at varying particle sizes.

If the surface is smooth like a mirror:

- reflection and the incidence angles are equal

 reflected beam retains the polarization characteristics of the incidence beam

Thin layers: 0.5-20 mm ⇒ angle ~20-60° ⇒ spectra similar to transmission ones
Monomolecular layers: angle ~60-85° ⇒ spectra predominatly a function of the refractive index
⇒ derivative shape of the bands arising from superposition of extinction coefficient and dispersion of refractive index

Experimental Setup

Proprietary beam path within the VeeMax II Specular Reflectance accessory

- selection of incident angle

Incident angle influences - effective pathlength - polarized IR response

Refractive index

Absorbance index

K. Yamamoto and H. Ishida, Vibrational Spectrosc., 8, 1 (1994)

Correction of "Restrahlen " bands

Specular Reflection

Correction Kramers-Kronig

Nanospectroscopy and microspectroscopy

- Chemical images of samples
 - Generate from peak heights, areas, peak ratios, correlation, results of principal component analysis etc.
 - Useful for monitoring changes in chemical composition in a sample
 - inhomogeneities, defects, composite materials ...

Nanospectroscopy and microspectroscopy

- Chemical images of sample
 - Group of points collected over the entire area of interest
 - Points can be collected in series (mapping scanning the surface) or in parallel (imaging – multichannel detection)

Area Mapping and Imaging

- Group of points collected over the entire area of interest
- Points can be collected in series (mapping) or in parallel (imaging)
- Ideal for analysis of highly heterogeneous samples

Infrared Microspectroscopy

- An exciting and versatile technology that combines light microscopy and FT-IR spectroscopy
- Visualization of the sample guarantees that you are analyzing the area of interest
- Understanding microscopy principals is the foundation of infrared microspectroscopy

Chemical images of sample IR imaging – multichannel detection

Schematic Representation of Data Collection Protocol of FT-IR Spectral Imaging System

Multiple scan co-addition

Chemical images of sample IR imaging – multichannel detection

Nanospectroscopy vs. microspectroscopy

 Microspectroscopy – techniques of far field

Nanospectroscopy – techniques of near field

"coupling of a probe and surface"

Nanospectroscopy vs. microspectroscopy

 Microspectroscopy – techniques of far field Nanospectroscopy – techniques of near field

The maximum spatial resolution in a properly designed microscope is limited by the diffraction of light. The maximum spatial resolution is under diffraction limit, it is limited mostly by probe aperture (probe diameter).

Spatial Resolution

 the ability to view two closely spaced points as distinct objects

Diffraction

 the bending (or "scattering") of light/energy by an opening of an optical element (lens, aperture)

Diffraction

- the bending of light by an opening of an optical element
- occurs when the wavelength of the light approaches the size of the opening
- for infrared spectroscopy ~ 10 μ m - (1000 cm⁻¹ is 10 μ m)
- for Raman spectroscopy better than 1 μm
 - excitation in visible range

Diffraction, resolution, sample size

Large sample (>100 µm) No apparent diffraction

Small sample (<100 µm) Diffraction Present

Microspectroscopy Minimize Diffraction Effect - Dual Remote Aperture

 First aperture placed between infrared source and sample, limiting IR beam to desired sample area

 Second aperture placed between sample and detector to reduce amount of diffracted light detected

Microspectroscopy Minimize Diffraction Effect - Dual Remote Aperture

Design Considerations

- <u>Contrast</u> without contrast, there is no resolution (illumination system)
- <u>Aberrations</u> spherical or chromatic (minimized by proper design)
- <u>Surface Defects</u> finish, shape and cleanliness (manufacturing)

Transmission

Reflection

Reflection

Transmission

transparent samples, thin layers

Reflection

- ATR
- reflection absorption, specular reflection, grazing angle

Transmission

- transparent samples, thin layers
 - 5 15 μ m thickness
 - large and uniform surface
- mounting in compression cell between windows makes ideal transmission sample

Window Sample Mounting

- Spherical aberrations are caused when the sample is placed on, or between, infrared transparent windows
- Spectra-Tech objectives and condensers correct these aberrations, resulting in improved resolution

Spherical aberration caused by rays at high incident angles not coming to the same focal point as the low angle rays

IR Micr

Reflection - ATR

odes

View Mode

- simplifies sample preparation
- simplifies sample thickness problem (0.4 - 2.0 μm penetration depth)

- position sample on stage
- adjust for contact alert contact sensor

Technical specifications

	Ge Hemispherical	Si Hemispherical	Ge Conical Tip
Material	Germanium	Silicon	Germanium
Refraction index	4	3.4	4
Depth of penetration @ 2000 cm ⁻¹	0.4 micron	0.6 micron	0.8 micron
Medium angle of incidence	55 degrees	55 degrees	25 degrees
Contact area diameter	120 micron	120 micron	100 micron
Typical sample area	25 micron	25 micron	25 micron
Minimum sample area*	12 micron	12 micron	< 10 micron
Crystal probe length	2.5 mm	2.5 mm	6 mm
Survey ATR	Yes	Yes	Yes
Spectral range cut-off	650 cm ⁻¹	650 cm ⁻¹	650 cm ⁻¹

* Note: Minimum sample area is typically achieved with a Continuum aperture size of 30 x 30 micron divided by the crystal refractive index.

IR Microspectroscopy Sampling Modes Reflection - ATR

objective crystals - ZnSe, Ge, Si, Diamond

40 µm defect

Grazing Angle Microsampling

- Microscopic Analysis of Ultra-Thin (nanometer) Sample Deposits
- Operates in viewing and grazing mode

IR Microspectroscopy Sampling Modes Reflection – grazing angle

View

Collect

Polymer Laminate Spectra

Primidone

5-ethyl-5-phenyl-hexahydropyrimidine-4,6-dione

- Frequently used anti-convulsant
- Effective in the treatment of grand mal psychomotor epilepsy and Jacksonian seizures

Primidone Polycrystalline Film

FTIR mikrospektroskopie – příklad

FTIR imaging microscope for chemical composition and spatial info at the cellular scale. Gives info like lignin, starch, protein and oil distribution.

Research Article The Use of FTIR and Micro-FTIR Spectroscopy: An Example of Application to Cultural Heritage

Mauro Francesco La Russa,¹ Silvestro Antonio Ruffolo,¹ Germana Barone,² Gino Mirocle Crisci,¹ Paolo Mazzoleni,² and Antonino Pezzino²

Samples	Sampling points and typology of degradation products
Sar1	Central clipeo, right side, black crust
Sar 2	Sixth strigile, at right-high side of clipeo black crust
Sar 4	Higher left side, orange patinas
Sar 5a	Inside left area, black crust
Sar 5b	Inside left area, orange patinas
	products

FIGURE 1: (a) The Roman sarcophagus; (b) particular of the facade of St. Giuseppe Church.

The qualitative distribution maps of mineralogical phases, performed on thin sections, have been obtained by using a micro-Fourier transform-infrared spectrometer (μ -FTIR) Spotlight 200 (Perkin Elmer) microscope, equipped with an MCT detector cooled by liquid nitrogen, a germanium μ ATR crystal, and a computer-controlled mapping stage programmable in the *x* and *y* directions. The spectra were recorded at 4 cm⁻¹ resolution, mode with a spot of $100 \times 100 \,\mu$ m².

Point-by-point spectral mapping of the thin section was carried out in a grid pattern with the computer-controlled microscope stage with a spot of $100 \,\mu\text{m} \times 100 \,\mu\text{m}$. Each spectrum was collected between 4000 and 700 cm⁻¹ at a spectral resolution of 4 cm⁻¹. The map spectra were collected with 4 scans for each spectrum. Maps have a resolution of 625 dots and a spatial resolution of $100 \,\mu\text{m}$. They are based on the compare correlation value (calculated by Spotlight 200 software) of the recorded spectra with references ones. A compare correlation map indicates the areas of a map, where the spectra are most similar to a reference spectrum.

 Products

 SG1
 Calcarenite with black crust localized on the base of column right

 SG2
 Calcarenite with black crust localized on the base of column left

 SG3
 Calcarenite with black crust localized on the portal

 SG4
 Brown-orange patinas present on the facade

 SG5
 Brown-orange patinas present on the facade

 SG6
 Brown-orange patinas present on the facade

radation

Fourier transform-infrared spectroscopy (FTIR) was performed for a mineralogical characterization of the powdered samples by means of comparison to a data base [10]. The equipment used was a Nicolet 380 with a Smart Orbit accessory used in the following arrangement: a K-Br beamsplitter, an HP-DTGS-KBr detector, and an Ever-Glow lamp used as source. In this configuration, the resolution was 4 cm⁻¹. The great advantage of this spectroscopic technique is the high sensibility which allows the detection of many components, even at very low amounts.

Hindawi Publishing Corporation International Journal of Spectroscopy Volume 2009, Article ID 893528, 5 pages doi:10.1155/2009/893528

Research Article The Use of FTIR and Micro-FTIR Spectroscopy: An Exan **Application to Cultural Heritage**

Mauro Francesco La Russa,¹ Silvestro Antonio Ruffolo,¹ Germana Barone,² Gino Mirocle Crisci,¹ Paolo Mazzoleni,² and Antonino Pezzino²

(a)

(b)

FIGURE 1: (a) The Roman sarcophagus; (b) particular of the facade of St. Giuseppe Church.

(a)

(c)

(d)

FIGURE 3: (a) Ultrathin section analyzed, (b) distribution maps of calcite, (c) gypsum, and (d) whewellite obtained by µ-FTIR-ATR spectroscopy. The bright areas indicate regions of high concentration, while dark areas indicate a low concentration.

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

Physics and heritage / Physique et patrimoine

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

Marine Cotte ^{a,b,*}, Paul Dumas ^c, Yoko Taniguchi ^d, Emilie Checroun ^e, Philippe Walter ^a, Jean Susini ^b

FTIR mikrospektroskopie – synchrotronové záření

COMPTES RENDUS

PHYSIQUE

Fig. 2. Intensity distribution of edge radiation, for two wavelengths: $\lambda = 10 \ \mu m$ (left column) and $\lambda = 100 \ \mu m$ (right column). The distribution has been calculated for a bending magnet (BM) emission, and an edge radiation (ER) emission. This calculation has been carried out for the case of a storage ring of 3 GeV, and a vertical aperture of 20 mrad.

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

Physics and heritage / Physique et patrimoine

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

> Marine Cotte ^{a,b,*}, Paul Dumas ^c, Yoko Taniguchi ^d, Emilie Checroun ^e, Philippe Walter ^a, Jean Susini ^b

FTIR mikrospektroskopie – synchrotronové záření

Flux and brightness for the two types of IR emission are almost equivalent, but the opening angle of the ER is narrower than that of the SR from constant field of a BM. The intensity profiles of the two types of emission are also different, and depend upon wavelength. In Fig. 2, the distribution profiles at two wavelengths (10 μ m and 100 μ m) have been calculated for a medium energy storage ring (3.0 GeV) for a prototypical opening angle of the dipole chamber of 20 × 40 mrad (vertical by horizontal) for the collection of BM infrared emission, and 20 × 20 mrad for the collection of the ER infrared emission. These profiles illustrate that, for BM emission, the angle of emission is larger than that of the ER. However, flux and brightness are equivalent for the two types of emission sources, and either one can be used for synchrotron infrared experiments.

COMPTES RENDUS

PHYSIQUE

This has some advantages for engineering purposes, since the dipole chamber exit port in a synchrotron storage ring has to be enlarged for BM radiation. Thus today, both sources are used for extraction, depending upon availability of a straight section and/or BM. The most recent synchrotron facilities are collecting both sources, and split them after the propagation to the instrument in order to have two spectroscopic branches with the same extraction port (Australian Synchrotron, SOLEIL, Diamond).

A marked difference between the two sources is their polarization properties. BM emission is strictly horizontally polarized in the plane of the electron trajectory, while ER has a radial polarization.

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

Physics and heritage / Physique et patrimoine

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

> Marine Cotte ^{a,b,*}, Paul Dumas ^c, Yoko Taniguchi ^d, Emilie Checroun ^e, Philippe Walter^a, Jean Susini^b

FTIR mikrospektroskopie – synchrotronové záření

The IR light is then focused through an IR-transparent window (usually diamond, but in a few cases IR-transparent windows such as KBr, ZnSe and KRS5 have been used), which separates the ultra-high vacuum (UHV) conditions of the storage ring $(10^{-9}-10^{-10} \text{ mbar})$ and the low vacuum of the SR-FTIR beamline $(10^{-3}-10^{-4} \text{ mbar})$. This diamond window is usually a slight wedge shape to avoid interferences, and relatively small in diameter (10 to 40 mm clear aperture). Some sophisticated wheels containing windows of several materials (e.g. calcium fluoride, diamond, cesium iodide) have been recently implemented at the Swiss Light Source for the same purpose.

COMPTES RENDUS

PHYSIQUE

The low vacuum section of a SR-FTIR beamline is generally terminated with an IR-transparent window (KBr, CsI, polyethylene) either after a vacuum-based FTIR spectrometer or prior to a purged instrument. This window isolates the beamline vacuum from the ambient pressure of the spectrometer and/or microscope. To date, all commercial FTIR microscopes operate at ambient pressure and are typically purged with dry N2 or dry air to remove any water vapor and carbon dioxide in the FTIR spectrum.

Marine

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

Physics and heritage / Physique et patrimoine

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

FTIR mikrospektroskopie – synchrotronové záření

COMPTES RENDUS

PHYSIQUE

Fig. 4. FTIR spectra recorded with a dual aperture of $6 \times 6 \,\mu\text{m}^2$, at $4 \,\text{cm}^{-1}$ resolution, derived from a sum of 128 scans with (a) the synchrotron source and (b) with the internal (globar) source.

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

Physics and heritage / Physique et patrimoine

COMPTES RENDUS

PHYSIQUE

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

Marine Cotte ^{a,b,*}, Paul Dumas ^c, Yoko Taniguchi ^d, Emilie Checroun ^e, Philippe Walter ^a, Jean Susini ^b

Fig. 5. A) Photomicrograph of pressed fragment of sample BMM035 from Cave N(a), Bamiyan, showing a multi-layered structure: 1 = yellowish transparent layer, 2 = green layer, 3 = black layer, 4 = white ground, 5 = transparent brownish layer, and earthen rendering. B) Chemical mappings obtained by SR-µFTIR, showing the distribution of three particular ingredients: in red, proteins; in green, carboxylates; in blue, hydrocerussite. Map size: $190 \times 170 \ \mu m^2$; step size: $10 \times 10 \ \mu m^2$. C) Average FTIR spectra obtained in the green layer (#2), the white ground layer (#4) and the transparent brownish layer (#5). The gray rectangles highlight the vibrational bands used to generate chemical mappings displayed in B).

FTIR mikrospektroskopie – synchrotronové záření

Available online at www.sciencedirect.com

C. R. Physique ••• (••••) •••-•••

COMPTES RENDUS PHYSIQUE

Physics and heritage / Physique et patrimoine

Recent applications and current trends in Cultural Heritage Science using synchrotron-based Fourier transform infrared micro-spectroscopy

Marine Cotte ^{a,b,*}, Paul Dumas ^c, Yoko Taniguchi ^d, Emilie Checroun ^e, Philippe Walter ^a, Jean Susini ^b

FTIR mikrospektroskopie – srovnání s dalšími metodami

Fig. 6. Photomicrograph of sliced cross-section of sample BMM035 from Cave N(a), Bamiyan, showing a multi-layered structure: 1 = yellowish transparent layer, 2 = green layer, 3 = black layer, 4 = white ground, 5 = transparent brownish layer, and earthen rendering. Elemental and phase mappings obtained by μ XRF and μ XRD, respectively. Map size: $80 \times 140 \ \mu$ m²; beam and step size: $15 \times 1 \ \mu$ m².

IR Microspectroscopy Microscopy Applications

- Small samples
- Large Samples
- Plastics
- Packaging materials
- Pharmaceuticals
- Fibers
- Trace evidence
- Contaminants

- Failure analysis
- Coatings & inks
- Electronic materials
- Migration, diffusion and aging studies
- Reverse engineering
- Art conservation
- And much more

Infračervená nanospektroskopie vs. nanomikroskopie

Nanospektroskopie
možnost nedestruktivního přístupu
nevyžaduje složitou přípravu vzorku
nevyžaduje vakuum

Techniky blízkého pole

- sonda v blízkosti povrchu ("blízké pole")
- Spektroskopie blízkého pole
 - (near-field spectroscopy)
- Mikroskopie blízkého pole
 - SNOM scanning near-field optical microscopy
 - UV-vis, IR (IR-SNOM), Ramanova spektroskopie (vs. TERS)
 - fotoluminiscence, fluorescence
 - rozlišení lepší než 50 nm
 - spektroskopie jedné molekuly

- Techniky blízkého pole
 - konstrukce spektroskopického obrazu rastrováním
 - sonda skenuje povrch bod po bodu
 - kritická je apertura sondy a její vzdálenost od povrchu

- vzdálenost sondy ≈ 10 nm
- apertura sondy
- režimy snímání
 - transmisní (jen transparentní vzorky)
 - reflexní ostrá sonda vysílač, přijímač

- vzdálenost sondy ≈ 10 nm
- apertura sondy
- optické spřažení mezi špičkou sondy a vzorkem
 sonda reaguje na změny dielektrické funkce v jejím okolí

Výhody a problémy SNOM

- VÝHODY
- překonání difrakční limity – "nanorozlišení"
 nedestruktivní metoda
 flexibilní režimy snímání

PROBLÉMY

- technologické nároky na konstrukci SNOM sondy
- nízká intenzita detekovaného záření
- hároky na citlivost detektoru

Výhody IR SNOM

 kombinace SNOM a IR záření
 prostorové rozlišení SNOM – jednotky nanometrů
 chemické rozlišení - chemická specificita IR spekter

chemická charakterizace nanomateriálů
 nanodomény

– organické nanokompozitní materiály

– organické nanokompozitní materiály

domény

polystyren poly-2-vinylpyridin

– buněčné kultury

 20 x 20 µm IR SNOM obrazy

 1515 cm⁻¹

- 1440 cm⁻¹

Příklady použití – NIR SNOM

Vulnerable Atherosclerotic Plaque

adjacent IR mapped section

stained section

- NIR SNOM

Analysis of Hyperspectral Images

Schéma hladin

Ramanova spektrometrie

Schéma dvoufotonových jevů

Ramanův a Rayleighův rozptyl při excitaci normální a rezonanční

Ramanova spektrometrie

Sir Chandrasekhara Venkata Raman 1888 – 1970

Nobelova cena za fyziku 1930

A New Type of Secondary Radiation

C. V. Raman and K. S. Krishnan, Nature, 121(3048), 501, March 31, 1928

The experiments we have made have confirmed this anticipation, and shown that in every case in which light is scattered by the molecules in dust-free liquids or gases, the diffuse radiation of the ordinary kind, having the same wave-length as the incident beam, is accompanied by a modified scattered radiation of degraded frequency.

Principy Ramanovy a FT Ramanovy spektroskopie Podstata Ramanova jevu **ROZPTYL ZÁŘENÍ** rozptýlený foton má odlišnou energii oproti dopadajícímu zářivý dvoufotonový proces mezi dvěma stacionárními vibračními stavy molekuly, jejichž energie jsou E_1 a E_2 , vyvolaný interakcí s fotonem dopadajícího záření o frekvenci $v_0 > |E_2 - E_1| / h$, provázený vyzářením rozptýleného fotonu o energii $h v_{R} = h v_{0} \pm (E_{2} - E_{1}),$ kde h $v_{vib} = E_2 - E_1$

Rozdíly IČ a Ramanovy spektrometrie

<u>Vibrační frekvence</u> jednotlivých módů molekul jsou <u>nezávislé</u> na tom, zda je studujeme infračervenou nebo Ramanovou spektroskopií, avšak <u>intenzity</u> spektrálních linií budou pro obě spektroskopické techniky <u>zřetelně odlišné</u>.

Ramanův rozptyl – navíc informace z <u>polarizace/depolarizace</u> rozptýleného záření, z <u>excitačních profilů (rezonanční efekt)</u>.

Ramanova spektroskopie

$\vec{P} = \alpha \vec{E}$

Klasické přiblížení - Indukovaný dipólový moment úměrný intenzitě elektrického pole $p_{x} = \alpha_{xx} E_{x} + \alpha_{xy} E_{y} + \alpha_{xz} E_{z}$ $p_{y} = \alpha_{yx} E_{x} + \alpha_{yy} E_{y} + \alpha_{yz} E_{z}$

 $p_z = \alpha_{zx} E_x + \alpha_{zy} E_y + \alpha_{zz} E_z$

 $p_{k} = \alpha_{0} E_{0} \cos(2\pi v_{0}t) + \frac{1}{2} \left(\frac{\partial \alpha}{\partial q_{k}}\right)_{0} q_{k}^{0} E_{0} \left[\cos(2\pi (v_{0} - v_{k})t) + \cos(2\pi (v_{0} + v_{k})t)\right]$ Rayleigh

Základní výběrové pravidlo Ramanova rozptylu změna polarizovatelnosti během vibračního pohybu

$$\frac{\partial \alpha}{\partial q} \neq 0$$

Principy Ramanovy a FT Ramanovy spektroskopie

Vztah intenzity pásů - možnost měření teploty vzorku

$$\frac{I_{\text{anti-Stokes}}}{I_{\text{Stokes}}} = \left(\frac{\nu_0 + \nu_{vib}}{\nu_0 - \nu_{vib}}\right)^4 e^{-\frac{h \nu_{vib}}{k T}}$$

Ramanova spektrometrie

možnost měření ve vodném prostředí

nízká intenzita Ramanova rozptylu pro vodu
 používané optické materiály nejsou citlivé na vlhkost

možnost měření ve skleněných nádobách

měření v uzavřených ampulích - např. pod vakuuem

- snadné využití skelné vláknové optiky
- minimální požadavky na úpravu pevných vzorků
- intenzivní pásy -C=C-, -N=N-, -S-Sa dalších symetrických vibrací

Ramanova spektrometrie

Zdroj záření

Slunce a filtry
rtuťová výbojka
LASERY
≻monochromatické
>koherentní

Detekce světla
oči
fotonásobiče
fotografické desky
CCD čipy

Instrumentace

The following experiment seems to us to be decisive: between the scattering quartz crystal and the spectrograph slit we placed a quartz vessel which was filled with mercury vapors and totally absorbed light with a wavelength of 2536 A. We did not obtain this line in the spectrogram, but obtained only the satellites.

G.S. Landsberg, L.I. Mandelstam, 1928

- zdroj excitujícího záření
- excitační optika
- vzorkový prostor
- sběrná optika
- "odlišení" záření o různé energii
- detekce záření
- akviziční elektronika
- ukládání a zpracování dat

Instrumentace

- přenosné přístroje "ruční", mobilní
- stolní kompaktní spektrometry
- stolní spektrometry s volbou excitační vlnové délky
- stolní mikrospektrometry
- vědecké systémy
- průmyslové univerzální systémy
 aplikačně přizpůsobené (jednoúčelové) systémy

ANALÝZA kůže – jednoúčelové zařízení

River Diagnostics Model 3510 Skin Analyzer

http://www.riverd.com/instrumentation.htm

ANALÝZA kůže – jednoúčelové zařízení

Journal of Investigative Dermatology 116(3):434-442 (2001)

Externí sondy – vláknová optika

